

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор

“ _____ ” _____ 2017 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

САНАТОРНО-КУРОРТНА СПРАВА

спеціальність (напрямок) 6.140101 Готельно-ресторанна справа

спеціалізація _____

факультет Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2017 / 2018 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

“ 28 ” серпня 2017 року, протокол № 1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

старший викладач Волкова Ірина Ігорівна

Програму схвалено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Протокол від “ 28 ” серпня 2017 року № 1

Завідувач кафедри _____ туристичного бізнесу та країнознавства

(підпис)

А.Ю. Парфіненко
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією факультету

_____ міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу _____

Протокол від “ 28 ” серпня 2017 року № 1

Голова методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

_____ Л.І. Григорова-Беренда
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Санаторно-курортна справа” складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки

бакалавра з готельно-ресторанної справи
(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

спеціальності (напрямку) 241 «Готельно-ресторанна справа»

спеціалізації

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни - вивчення основ курортології та організації санаторно-курортної діяльності як в Україні, так і в світі.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

- визначення теоретичних основ курортології і факторів розвитку лікувально-оздоровчих місцевостей;
- вивчення правових аспектів регламентації діяльності санаторно-курортних організацій;
- визначення підходів до типології і класифікації курортів та аналіз структури санаторно-курортних закладів;
- вивчення історії розвитку санаторно-курортної справи в світі і в Україні;
- аналіз територіальної організації санаторно-курортної справи в світі і в Україні;
- дослідження зарубіжного та вітчизняного розвитку санаторно-курортної діяльності;
- характеристика санаторно-курортних комплексів та курортів України та світу.

1.3. Кількість кредитів – 2,5

1.4. Загальна кількість годин – 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	
Семестр	
7-8-й	
Лекції	
32 год.	год.

Практичні, семінарські заняття	
21 год.	год.
Самостійна робота	
37 год.	год.
Індивідуальні завдання	

1.6. Заплановані результати навчання- студенти повинні досягти таких результатів навчання:

- засвоєння студентами теоретичних основ курортології та визначення ресурсної бази у забезпеченні розвитку курортної справи;
- ознайомлення з підходами до типології і класифікації курортів та структурою санаторно-курортних закладів;
- опанування принципами територіальної організації санаторно-курортної справи в світі і в Україні;
- формування у студентів умінь і навичок щодо аналізу сучасного стану та перспектив розвитку санаторно-курортної діяльності;
- опанування принципами й методами регулювання розвитку курортних регіонів та визначенні місця України на світовому ринку курортних послуг.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Основи курортології

Тема 1. Бальнеолікування.

Курортна справа. Природні лікувальні ресурси. Курортологія. Бальнеотерапія. Мінеральні води. Фізико-хімічні особливості мінеральних вод. Мінеральні води для зовнішнього і внутрішнього застосування. Класифікація мінеральних вод. Основні бальнеологічні групи мінеральних вод. Хлоридно-натрієві води. Бромні, йодні і йодобромні води. Вуглекислі води. Сірководневі (сульфідні) води. Радонові (радіоактивні) води. Кременисті термальні води. Залізисті води. Миш'яковмісні води. Борвмісні води. Фізико-хімічні властивості мінеральних вод, застосування та вплив на організм людини, показання для лікування.

Тема 2. Грязелікування

Лікувальні грязі. Сульфідні мулові грязі. Сапропелеві (прісноводні мули) грязі. Торф'яні грязі. Глинисті мули. Сопкові грязі. Гідротермальні грязі. Фізико-хімічні властивості лікувальних грязей, застосування та вплив на організм людини, показання для лікування. Протипоказання при грязелікуванні.

Тема 3. Кліматолікування та інші методи лікування.

Кліматотерапія. Аеротерапія. Геліотерапія. Гідропроцедури. Режим рухової активності. Лікувальне харчування. Індивідуальний режим. "Перетворені чинники". Комплексний характер санаторно-курортного лікування.

Тема 4. Типи курортів

Лікувально-оздоровчої місцевості. Курортні місцевості. Курорт. Основні вимоги до курортів. Типи курортів: за лікувальними факторами, за функціональним використанням, за рекреаційним режимом, за характером оздоровчого впливу, за медичним профілем, за географічним місцезнаходженням, за значенням, за тривалістю експлуатації, за віковим складом, за відомчим підпорядкуванням, за відношенням до систем розселення, за потужністю. 7 основних типів курортів. Основний профіль лікування на бальнеологічних курортах. Показання до лікування на грязьових курортах. Біологічна дія клімату. Різноманітність кліматичних курортів відповідно до природних ландшафтно-кліматичних зон. Приморський тип кліматичного курорту та характеристика приморського клімату. Гірський клімат та особливості впливу його на організм. Вологий лісовий клімат. Посушливий степовий і пустинний клімат. Ландшафтотерапія. Спелеотерапія. Спра курорти.

Тема 5. Типи санаторно-курортних закладів

Курортна інфраструктура. Курортне господарство. Санаторно-курортні заклади. Санаторії, їх спеціалізація і типи. Загальнокурортна лікувально-діагностична база. Спеціалізовані санаторні дитячі табори. Санаторії-профілакторії. Амбулаторно-курортне лікування. Пансіонати з лікуванням. Бальнеогрязелікарні з поліклінікою. Курортна поліклініка. Спеціалізовані відділення доліковування. Пансіонати і будинки відпочинку. Бази відпочинку. Дитячі оздоровчі табори.

Розділ 2. Санаторно-курортна справа в світі та в Україні

Тема 1. Історія розвитку санаторно-курортної справи в світі

Перші курортні споруди в країнах древнього світу – Індії, Древній Греції. Бальнеологічні курорти у Римській імперії. Занепад курортної справи в грізний час епохи Середньовіччя в Європі. Відроджування водолікування в XIII ст. Відновлення курортів Німеччини і створення їх в Чехії. будівництва, Устаткування і експлуатація курортних установ у XV - XVI ст. Формування науково-курортологічного підходу до курортної справи у XV - XVII ст. Перші законодавчі заходи до впорядкування форм і методів лікування у XVII ст. Застосовування лікування водою в різних країнах Європи у XVIII ст. Інтенсивний розвиток європейських курортів на основі комерційного підходу в XVIII - XIX ст. Широке

застосування грязелікування у XVIII ст. Закладення бальнеокліматології в XVIII ст. та застосування гідротерапії у XIX ст. Офіційне відкриття більшості сучасних європейських курортів в XIX ст. - на початку XX ст. Заснування національних і міжнародних суспільств в другій половині XIX і першій половині XX ст. і створення наукових застав в початку XX ст. Друга половина XX ст. – створення Міжнародної федерації у курортній справі та справжньої курортної індустрії.

Тема 2. Історія розвитку санаторно-курортної справи в Україні

Використання природних чинників з метою лікування у Криму до нашої ери та в період древньогрецьких міст-держав. Використання з лікувальною метою ропи і грязі у Криму у XIII ст. н.е. Заснування перших українських курортів в XV-XVI ст. на території сучасної Львівської області. Використання лікувальних вод у лікувальних закладах Закарпаття у XVI-XVII ст. Заснування у Закарпатті бальнеологічних курортів у 18 ст. Заснування багатьох бальнеологічних, грязьових і приморських курортів в Україні у I половині XIX ст. на території нинішніх, Закарпатської, Одеської, Донецької областей. Створення курортів у другій половині XIX ст. у Львівській, Харківській областях, Закарпаття і в Криму. Розвиток приморських кліматичних курортів на Південному березі Криму та в Причорномор'ї з кінця XIX ст. Створення національних і міжнародних суспільств у другій половині XIX і першій половині XX ст. та заснування нових курортів у Запорізькій та Полтавській областях. Санаторно-курортна діяльність у 20-ті роки XX ст. Реконструкція курортів Південного берегу Криму у 30-ті роки XX ст.. Ущерб санаторно-курортній справі у повоєнні роки 1941-45 рр. Відновлення курортів та санаторно-курортної інфраструктури у післявоєнні роки та відкриття нових санаторіїв у Закарпатті. Активна розбудова матеріальної бази у 70-ті - 80-ті рр. Економічна криза у 90-х роках. Стабілізування і якісне реформування курортного комплексу країни в 2000-х роках.

Тема 3. Територіальна організація санаторно-курортної справи в світі

Бальнеолікування в країнах Західної Європи (Німеччині, Франції, Австрії, Швейцарії). Бальнеолікування в країнах Центральної Європи (Чехія, Словаччина, Угорщина, Польща, Румунія, Болгарія). Бальнеолікування в країнах Південної Європи (Італія, Словенія, Греція). Бальнеолікування в країнах Східної Європи (Росія, Латвія, Білорусь, Грузія, Вірменія, Азербайджан, Туркменістан). Грязелікування в світі. Кліматолікування в світі. Приморська рекреація в Середземноморському, Азово-Чорноморському, Близькосхідному, Карибському, Південно- та Південно-східно-Азіатському регіонах. Гірська рекреація в Альпійському, Піренейському, Карпатському, Скандинавському, Кавказькому, Кордільєрському регіонах.

Тема 4. Територіальна організація санаторно-курортної справи в Україні

Бальнеолікування в Україні. Мінеральні води і їх розміщення по території України. Курорти на хлоридних натрієвих водах. Курорти на вуглекислих мінеральних водах. Курорти на сірководневих (сульфідних) водах. Курорти на миш'яквмістовних водах. Курорти на мінеральних водах з високим вмістом органічних речовин. Курорти на радонових (радіоактивних) водах. Курорти на крем'янистих термальних водах. Курорти на залізистих мінеральних водах. Лікувальні грязі на території України. Курорти на торф'яних грязях (лікувальних торфах). Курорти на мулових сульфідних приморських, сульфідних морських, сульфідних материкових грязях. Кліматолікування в Україні. Приморські кліматичні курорти, Гірські кліматичні курорти. Рівнинні кліматичні курорти у лісовій, лісостеповій та степовій зонах. Спелеотерапія в Україні. Розвиток бальнеолікування, грязелікування та кліматолікування по регіонах України.

Тема 5. Розвиток санаторно-курортної справи в Україні

Структура санаторно-курортних закладів України. Розподіл закладів за формами власності. Кількісні характеристики санаторно-курортних закладів. Динаміка розвитку санаторно-курортних закладів в Україні. Розподіл санаторно-курортних закладів по території України. Лікувальні заклади. Санаторії України, розподіл за регіонами та спеціалізацією. Пансіонати з лікуванням. Санаторії-профілакторії. Курортні поліклініки. Бальнеогрязелікарні. Оздоровчі заклади. Пансіонати, бази відпочинку та дитячі оздоровчі табори. Характеристика місткості санаторно-курортних закладів. Туристичні потоки з метою лікування та оздоровлення. Фінансові показники санаторно-курортної діяльності. Характеристика кадрового складу галузі.

Тема 6. Розвиток санаторно-курортної справи у регіонах України

Розвиток санаторно-курортної справи у Карпатському регіоні. Розвиток санаторно-курортної справи у Азово-Чорноморському регіоні. Розвиток санаторно-курортної справи у Подільському регіоні. Розвиток санаторно-курортної справи у Столичному регіоні. Розвиток санаторно-курортної справи у Поліському регіоні. Розвиток санаторно-курортної справи у Придніпровському регіоні. Розвиток санаторно-курортної справи у Слобожанському регіоні. Розвиток санаторно-курортної справи у Донецькому регіоні.

2. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Основи курортології												
Тема 1. Бальнеолікування	6	4	2			2						
Тема 2. Грязелікування	6	2	1			2						
Тема 3. Кліматолікування та інші методи лікування	5	2	1			2						
Тема 4. Типи курортів	6	2	2			2						
Тема 5. Типи санаторно-курортних закладів	6	2	51			2						
Разом за розділом 1	29	12	7			10						
Розділ 2. Санаторно-курортна справа в світі та в Україні												
Тема 1. Історія розвитку санаторно-курортної справи в світі	6	2	2			2						
Тема 2. Історія розвитку санаторно-курортної справи в Україні	6	2	2			2						
Тема 3. Територіальна організація санаторно-курортної справи в світі	14	6	4			4						
Тема 4. Територіальна організація санаторно-курортної справи в Україні	10	4	2			4						
Тема 5. Розвиток санаторно-курортної справи в Україні	8	2	2			4						
Тема 6. Розвиток санаторно-курортної справи у регіонах України	10	4	2			4						
Разом за розділом 2	54	20	14			20						
Реферат	7					7						
Усього годин	90	32	21			37						

3. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Бальнеолікування	2
2	Грязелікування	1
3	Кліматолікування та інші методи лікування	1
4	Типи курортів	2
5	Типи санаторно-курортних закладів	1
6	Історія розвитку санаторно-курортної справи в світі	2
7	Історія розвитку санаторно-курортної справи в Україні	2
8	Територіальна організація санаторно-курортної справи в світі	4
9	Територіальна організація санаторно-курортної справи в Україні	2
10	Розвиток санаторно-курортної справи в Україні	2
11	Розвиток санаторно-курортної справи у регіонах України	2
	Разом	21

4. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Підготовка до семінару за темою «Бальнеолікування»	2
2	Підготовка до семінару за темою «Грязелікування»	2
3	Підготовка до семінару за темою «Кліматолікування та інші методи лікування»	2
4	Підготовка до семінару за темою «Типи курортів»	2
5	Підготовка до семінару за темою «Типи санаторно-курортних закладів»	2
6	Підготовка до семінару за темою «Історія розвитку санаторно-курортної справи в світі»	2
7	Підготовка до семінару за темою «Історія розвитку санаторно-курортної справи в Україні»	2
8	Нанесення на контурну карту курортів світу	4
9	Нанесення на контурну карту курортів	4
10	Аналіз розвитку санаторно-курортної справи в Україні	4
11	Аналіз розвитку санаторно-курортної справи в регіонах України	4
12	Реферат	7
	Разом	37

6. Індивідуальні завдання

Реферат на тему «Розвиток санаторно-курортної справи в областях (за вибором)». Об'єм роботи – 10-15 стор. Структура роботи – вступ, 2 розділи (1 – курортологія в області, 2 – рекреація в області), висновки, список використаної літератури, додатки.

7. Методи контролю

Залік

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання							Екзамен	Сума
Розділ 1		Розділ 2		Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання	Разом		
T1-3	T4-5	T6-7	T8-11					
5	10	5	20	20		60	40	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Барчуков И.С. Санаторно-курортное дело : учеб. пособие / И.С. Барчуков .— М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2012 .
2. Ветитнев А. М., Журавлева Л. Б. Курортное дело: учебное пособие / А. М. Ветитнев, Л. Б. Журавлева. – М.: КноРус, 2007. – 528 с.
3. Ветитнев А. М. Лечебный туризм / А. М. Ветитнев, А. С. Кусков. М.: ФОРУМ, 2010.— 592 с.
4. Ветитнев, Александр Михайлович. Лечебный туризм : [учеб. пособие по направлению подгот. 100201 "Туризм" и по специальности 100103 "Соц.-культур. сервис и туризм"] / А. М. Ветитнев, А. С. Кусков. - Москва : Форум, 2010. - 590 с.
5. Кусков, Алексей Сергеевич. Курортология и оздоровительный туризм : учеб. пособие / А. С. Кусков, О. В. Лысыкова. - Ростов-на-Дону : Феникс, 2004. - 317 с.
6. Курортное дело : организация, оздоровление, экология и безопасность: учебник / А. С. Кусков, А. В. Иванов, И. А. Яшков [и др.] ; под ред. А. В. Иванова. - Москва : Университетская книга, 2010 (Саратов). – 377.
7. Стафійчук В.І. Рекреалогія: навчальний посібник. / В.І. Стафійчук. – К.: Альтерпрес, 2006. – 264 с.

8. Сухарев, Евгений Евгеньевич. Курортное дело : учеб. пособие / Е. Е. Сухарев. — М.: Издательство «Омега-Л», 2009.
9. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія: навчальний посібник / Н.В.Фоменко. — К.: Центр навчальної літератури, 2007. — 312 с.

Допоміжна література

1. Полторанов В.В., Слуцкий С.Я. Здравницы профсоюзов СССР: справочник. / В.В. Полторанов, С.Я. Слуцкий — М.: Профиздат, 1986. — 704 с.
2. Справочник по санаторно-курортному отбору: справочник / под ред. В.М. Боголюбова — М., Медицина, 1986. — 526 с.
1. Шалковский И.Г. Профсоюзные здравницы Украины: справочник / И.Г. Шалковский, Т.Д. Голуб, Л.Т. Жарникова — К.: Здоровье, 1987. — 328 с.
4. Федунь О.В. Бальнеологічні ресурси Прикарпаття. — Львів: ВНТЛ, 1999.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Курорти та санаторії України — Режим доступу: <http://sankurort.ua/>
2. Набедрик В. А. География лечебного туризма в Европе (Модели развития и трансформационные процессы): — автореф. дис. ... канд. геогр. Наук. — М., 2005. — Режим доступу: <http://www.dissercat.com/content/geografiya-lechebnogo-turizma-v-evrope-modeli-razvitiya-i-transformatsionnye-protsessy>
3. Статистика послуг та соціальних програм — Режим доступу: http://www.ukrstat.org/uk/druk/katalog/kat_u/publposl_u.htm
4. Офіційний сайт Державного агентства України з туризму та курортів [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.tourism.gov.ua>
5. Сайт державної служби статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. Сайт готелів та санаторіїв України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://uahotels.info/>
7. Статистичний бюлетень України за 2015 рік [Електронний ресурс]. — Туристична діяльність в Україні — Київ: Державна служба статистики України, 2016. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. Рейтинги санаториев Украины [Електронний ресурс] . — Режим доступу : naftusia.com